

Wanneer de karikatuur de oude antisemitische demonen weer aanwakkert: het huiveringwekkende voorbeeld van het tijdschrift HUMO

Na de publicatie van een karikatuur door HUMO getiteld "Gaza onverdoofd slachten", publiceert het Jonathas Instituut, via zijn website, de studie ["De terugkeer van de Joodse kindermoordenaar: wanneer de karikatuur middeleeuwse antisemitische tropen heropwekt"](#), geschreven door zijn voorzitter Joël Kotek, historicus en auteur van verschillende werken over antisemitische karikaturen¹. Het Jonathas Instituut maakt tevens bekend een klacht in te dienen bij de Raad voor Journalistieke Deontologie.

In deze studie benadrukt Joël Kotek een diep verontrustende tendens: de heropleving van middeleeuwse antisemitische beelden in de mainstream media, waarin de figuur van de "Joodse kindermoordenaar" opnieuw opduikt. Dit beeld, ooit een instrument van nazi- of extreemrechtse propaganda, wordt nu opnieuw aangewakkerd in een post-7 oktober context, waar radicale antizionisme te vaak als dekmantel voor antisemitisme wordt gebruikt.

Een karikatuur die eeuwenoude antisemitische tropen weer aanwakkert

Op 31 juli 2025 publiceerde het Vlaamse tijdschrift HUMO een karikatuur van een "Israëlische slager" die Palestijnse kinderen "onverdoofd slacht", in een visueel beeld van extreme symbolische gewelddadigheid. De titel, een expliciete verwijzing naar ritueel Joods slachten – verboden in Vlaanderen – en het bijschrift dat Israël verantwoordelijk zou zijn voor het uitbreken van de oorlog vanaf 7 oktober, vormen een visueel en semantisch geheel dat rechtstreeks ontleend is aan de antisemitische retoriek van het "Joodse rituele misdrijf".

Een bekend beeld voor historici

Deze voorstelling is niet nieuw: ze put uit eeuwenoude antisemitische tropen, van beschuldigingen van ritueel moord tot de "Joodse vampier" of bloeddorstige boeman. De vergelijking met de nazi-krant *Der Stürmer* is hier duidelijk, zowel qua grafische opzet als door de suggestie van een aangeboren, beestachtige wreedheid die aan Joden wordt toegeschreven. De tekening, geproduceerd met behulp van kunstmatige intelligentie op basis van een 19e-eeuws schilderij van de Franse kunstenaar Victor Gabriel Gilbert, plaatst de Jood in een beeld van wreedheid, vlees en bloed.

De opkomst van "secundair" antisemitisme

Dit fenomeen past in het concept van "secundair antisemitisme": een haat tegen Joden die Auschwitz niet ontkent, maar deze gebruikt om Israël te delegitimeren door het gelijk te stellen aan het nazisme. In Vlaanderen, waar 67% van de Joden met medewerking van de lokale autoriteiten werden

¹ Emeritus professor aan de universiteiten, Joël Kotek is onder andere de auteur van *Antisemitism in Caricatures: Graphic Art in the Service of Hatred* (Institute of the World Jewish Congress, Jerusalem, 2015), *Cartoons and Extremism: Israel and the Jews in Contemporary Arab and Western Cartoons* (Vallentine Mitchell, Londen, 2008), *La carte postale antisémite: de l'affaire Dreyfus à la Shoah*, samen met Gérard Silvain (Parijs, Berg, 2005), en *Au nom de l'antisionisme: l'image des Juifs et d'Israël dans la caricature depuis la seconde Intifada*, samen met Dan Kotek, voorwoord door Plantu (Brussel, Éd. Complexe, 2003).

gedeporteerd, stelt deze dynamiek sommige ideologische erfgenamen van de collaboratie in staat zich symbolisch "te verzoenen" door Israël te veroordelen.

Wanneer de media medeplichtig worden

Het voorbeeld van HUMO is niet op zichzelf staand. Andere karikaturisten zijn in België bekroond voor tekeningen die Gaza met Auschwitz vergelijken. Een van hen, Gérard Alsteens (Gal), wordt zelfs geëerd door de VUB, ondanks het feit dat zijn werk flirt met holocaustontkenning.

Een beschuldigende omkering

Het meest huiveringwekkende is dat terwijl op 7 oktober 2023 meer dan 1.200 Israëlische burgers door Hamas werden vermoord, draaien sommige media de rollen om en geven ze Israël de schuld voor het uitbreken van het conflict. De rectificatie die HUMO publiceerde – waarin wordt erkend dat Hamas de aanval op Israël uitvoerde – is triviaal: in de antisemitische verbeelding maakt de werkelijkheid niet uit: de Jood is altijd schuldig. Zelfs als slachtoffer, blijft hij de beul, en deze omkering is onderdeel van het antisemitische paradigma.

De terugkeer van de figuur van de Joodse slager

Van Soupault tot HUMO, via Arabische, Palestijnse, Europese, extreemrechtse en extreemlinkse karikaturen, is de figuur van de Joodse slager tegenwoordig een icoon van postmodern antisemitisme. Of het nu rood, bruin of groen is, dit antisemitisme overstijgt ideologieën en biedt een uitlaatklep voor haat. Het stereotype van de slager duikt weer op zodra Israël wordt genoemd, en richt zich nu ook op degenen die, hoewel geen Jood, als "verjoodst" worden beschouwd, zoals Georges-Louis Bouchez, die jarenlang het slachtoffer is geweest van een mediacampagne en activisten die hem aanvallen vanwege zijn evenwichtige standpunt over het Israëlisch-Palestijnse conflict.

Een nieuwe rode lijn is overschreden

Het gaat hier niet om de vrijheid om het Israëlische beleid te bekritisieren – een onvervreemdbaar recht in elke democratie – maar om de opzettelijke verwarring tussen legitieme kritiek en antisemitische delegitimering. Deze zomer, net als vorig jaar, opent HUMO zijn pagina's en geeft het antisemitisme vrij spel. Vorig jaar publiceerde het een rubriek van Hermann Brusselmans waarin hij zei "de wens te hebben om een scherp mes in de keel van elke Jood te steken die ik tegenkom". Deze zomer wordt echter een nieuwe rode lijn overschreden: de lijn die een veronderstelde satire doet kantelen naar de retoriek van uitsluiting. Dit soort boodschappen is niet onschuldig. De geschiedenis leert ons: **voor de moorden van bloed komen altijd eerst de misdaden van inkt.**

GAZA

ONVERDOOFD SLACHTEN

*Opgericht in maart 2024 na de bloedbaden van 7 oktober en de gevolgen ervan in Europa, is het Jonathas Instituut een centrum voor studie en actie tegen antisemitisme en tegen alles wat dit in België bevordert.
Perscontact: presse@jonathas.org, +32 491 94 06 09*